

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 1 april 1924 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillägg till instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken jämte en i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen den 22 februari 1924 avläten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 74, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen antaga följande tillägg till instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken:

»Övergångsbestämmelse.

Riksdagens revisorer för granskning av dels statsverkets med undantag för de affärsdrivande verken, dels ock riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923 skola sammanträda den 1 juli 1924.»

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I en inom andra kammaren väckt motion (nr 413) har herr *A. Lindqvist* i Halmstad hemställt, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 74 må antaga följande tillägg till instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken:

»Övergångsbestämmelse.

Riksdagens revisorer för granskning av statsverkets och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923 skola sammanträda den 1 juli 1924.

Vad i § 12 av gällande instruktion föreskrives rörande tillhandahållande av räkenskaper m. m. skall beträffande nämnda revision avse allenast sådana verk och inrättningar, som skolat avgiva särskilda räkenskaper för tiden 1 januari—30 juni 1923».

I fråga om de skäl motionären anført till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Departementschefen har i ärendet anført bland annat följande:

»Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 182 till 1923 års riksdag framlagt förslag till sammanförande av statens räkenskapsår med dess budgetår

och riksdagen i skrivelse nr 251 förklarat sig icke hava något att erinra mot det sålunda framlagda förslaget, har genom kungörelse den 8 juni 1923 (nr 176) föreskrivits, bland annat, att statsverkets årsräkenskaper skola — med undantag för postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars, statens vattenfallsverks och statens domänverks räkenskaper — från och med den 1 juli 1923 upprättas för budgetår eller för tiden 1 juli—30 juni samt att för de verk, vilkas räkenskaper sålunda skola upprättas för budgetår, särskilda räkenskaper skola avgivas för tiden 1 januari—30 juni 1923. De nyss uppräknade affärsdrivande verkens räkenskaper skola däremot fortfarande avslutas för kalenderår.

Motsvarande omläggning av räkenskapsåret till att omfatta, i stället för kalenderår, den numera fastställda budgetårsterminen har enligt riksgäldsfullmäktiges beslut jämväl ägt rum i avseende å riksgäldskontorets räkenskaper, i följd varav avslutade räkenskaper även hos detta verk föreligga för förra halvåret 1923. Vad åter riksbanken angår föras dess räkenskaper fortfarande efter kalenderår.

Nu angivna åtgärder med avseende å räkenskapsårets omläggning nödvändiggör under år 1924 med hänsyn till riksdagens revisorers verksamhet en extraordinär granskningsordning, som i det följande närmare skall utvecklas.

De år 1885 vidtagna förändringarna i fråga om statsrevisionens verksamhet åsyftade att genomföra den ordningen, att revisorernas granskning skulle avse räkenskaperna för kalenderåret näst före det, under vilket revisorerna sammanträdde. Så har ock alltsedan denna tid varit fallet, och i enlighet härmed hava de senast eller år 1923 församlade revisorerna granskat 1922 års räkenskaper för statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret.

I fråga om de verk, vilka alltfört bibehålla kalenderåret såsom räkenskapsår, eller förut nämnda affärsdrivande verk samt riksbanken, skall alltså under år 1924 granskning äga rum av 1923 års räkenskaper.

Beträffande statsverket, med undantag av meranämnda affärsdrivande verk, samt riksgäldskontoret komma under år 1924 avslutade räkenskaper att föreligga *dels* för tiden 1 januari—30 juni 1923, *dels ock* för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924.

I § 72 riksdagsordningen stadgas, att 'varje revision skall omfatta ett räkenskapsår'. Detta stadgande torde få anses innebära, att samma revisionsförrättning icke äger att beträffande ett och samma förvaltningsområde granska olika räkenskapsperioder; däremot synes stadgandet icke innefatta hinder för att samma granskning omsluter olika tidsperioder allt efter de olika räkenskapsterminer, som gälla för de förvaltningar, vilka skola undergå granskning.

Det torde härav vara uppenbart, att de olika grupper av räkenskaper, vilka, enligt vad förut sagts, föreligga till granskning under år 1924, icke kunna falla under en enda revisionsförrättning utan måste uppdelas på två särskilda sådana förrättningar. Granskningen av övergångsbudgetens

tillämpning kan icke, enligt den innebörd, man måste giva åt förenämnda stadgande i § 72 riksdagsordningen, sammanföras med granskningen av förvaltningen under budgetåret 1923—1924, då bägge dessa budgetperioder avse samma förvaltningsområde.

Sammanställes berörda stadgande i § 72 riksdagsordningen med bestämmelserna i paragrafens första del, torde det jämväl framstå såsom klart, att val av revisorer måste företagas särskilt för vardera av dessa båda revisionsförrättningar.

Vad härefter beträffar fördelningen av arbetsuppgifterna mellan de båda revisionerna, synes det vara mest naturligt, att den extraordinära revisionens verksamhet icke utsträcker sig att omfatta annat, än vad som påkallat dess inrättande, d. v. s. den övergående räkenskapsperioden 1 januari—30 juni 1923. Även om det med hänsyn till räkenskapernas avslutande låte sig göra att pålägga denna revision jämväl granskningen av de affärsdrivande verken och riksbanken för kalenderåret 1923, synes alltså en dylik anordning icke böra förekomma, då den skulle innebära en rubbning i den normala granskningsordningen. Inskränktes däremot den extraordinära revisionens befogenhet till granskningen av statsverkets, med undantag av förenämnda affärsdrivande verk, samt riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning under räkenskapsperioden 1 januari—30 juni 1923, giver det sig självt, utan att några särskilda föreskrifter därom synas erforderliga, att den, så att säga, ordinarie revisionen regelmässigt övertager granskningen av de räkenskaper, som vid dess sammanträdande föreligga avslutade men ogranskade, d. v. s., förutsatt att den extraordinära revisionen ligger i tiden före den ordinarie, de affärsdrivande verkens och riksbankens räkenskaper för kalenderåret 1923 samt statsverkets, med undantag av de affärsdrivande verken, och riksgäldskontorets räkenskaper för budgetåret 1923—1924. Härigenom bringas granskningsmaskineriet i de gängor, i vilka det sedermera jämväl i fortsättningen har att arbeta. Sålunda komma 1925 års revisorer att granska de affärsdrivande verkens och riksbankens räkenskaper för kalenderåret 1924 ävensom statsverkets, med undantag av de affärsdrivande verken, samt riksgäldskontorets räkenskaper för budgetåret 1924—1925 o. s. v.

Under år 1924 bör alltså, enligt vad nu anförts, hållas två revisionsförrättningar, en extraordinär revision för granskning av statsverkets, med undantag av de affärsdrivande verken, samt riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning under tiden 1 januari—30 juni 1923, och en ordinarie revision för granskning av statsverkets med nyss angivna undantag samt riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning under budgetåret 1923—1924 ävensom de affärsdrivande verkens och riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under kalenderåret 1923.

— — — — — »

Enligt vad i propositionen föreslagits, skola under innevarande år två revisionsförrättningar äga rum, nämligen en kortare under sommaren, avseende övergångshalvåret 1 januari—30 juni 1923, och därefter den sedvanliga revisionen under månaderna oktober och november, omfattande budgetåret 1923—1924.

Nämnda förslag synes utskottet vara av beskaffenhet att kunna av riksdagen godtagas. Den föreslagna anordningen med två revisioner har betingats av att efter varje slutad budgetperiod bör författningsenligt följa en särskild revisionsförrättning.

Utskottet är också ense med departementschefen därom, att de affärsdrivande verken, vilka alltjämt bibehålla kalenderåret såsom räkenskapsår, skola framlägga sina räkenskaper för år 1923 till granskning först vid den senare revisionen, vadan sommarens revision, i vad statsverket angår, så gott som helt skulle komma att inriktas på den övriga statsförvaltningen.

I den föreslagna övergångsbestämmelsen har emellertid denna tanke så utformats, att sommarens revision skulle avse granskning av statsverkets »med undantag för de affärsdrivande verken» tillstånd, styrelse och förvaltning för övergångshalvåret 1 januari—30 juni 1923. Att på detta sätt genom ett uttryckligt stadgande utesluta revisorerna från all möjlighet att vid den första revisionen till behandling upptaga exempelvis något affärsverken berörande spørsmål, som äger sammanhang med den övriga statsförvaltningen, eller vid förekommande resor göra iakttagelser beträffande dessa verk anser utskottet icke böra ifrågakomma.

I överensstämmelse med vad motionsvis påyrkats, anser utskottet därför att det sålunda föreslagna stadgandet om begränsning beträffande sommarens revisionsförrättning bör bortfalla och att åt de utsedda revisorerna bör överlåtas att utan andra formella inskränkningar i deras befogenhet än som betingas av grundlag och instruktion, fullgöra dem åliggande granskningsskyldighet.

Det sedvanliga överlämnandet av räkenskaper från olika verk och myndigheter — vilka räkenskaper utgöra en del av det granskningsmaterial, som står till statsrevisionens förfogande — torde emellertid, i överensstämmelse med vad som ovan sagts, böra för de affärsdrivande verkens del uppskjutas till den senare revisionen. Till sommarens revisionsförrättning skulle alltså räkenskaper insändas allenast från sådana verk och inrättningar, som haft att avgiva särskilda räkenskaper för tiden 1 januari—30 juni 1923. I enlighet med vad som i motionen föreslagits, torde ett förtydligande tillägg av nu angivna innebörd böra intagas i övergångsbestämmelsen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herr Lindqvists i Halmstad i ämnet väckta motion må antaga följande tillägg till

instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken:

»Övergångsbestämmelse.

Riksdagens revisorer för granskning av statsverkets och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923 skola sammanträda den 1 juli 1924.

Vad i § 12 av gällande instruktion föreskrives rörande tillhandahållande av räkenskaper m. m. skall beträffande nämnda revision avse allenast sådana verk och inrättningar, som skolat avgiva särskilda räkenskaper för tiden 1 januari—30 juni 1923.»

Stockholm den 1 april 1924.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 32.